

واکاوی مفهوم مکان در محلات تاریخی

(نمونه موردی گذر امامزاده یحیی محله عودلاجان^۱)

فائزه احمد خمسه^{*۲}، سید محمدرضا خطیبی^۳

^{*۲}- دانشجوی کارشناسی ارشد طراحی شهری، گروه شهرسازی، دانشکده معماری و شهرسازی، واحد قزوین، دانشگاه آزاد اسلامی،

قزوین، ایران، نویسنده مسئول مکاتبات

^۳- عضو هیات علمی، گروه شهرسازی، دانشکده معماری و شهرسازی، واحد قزوین، دانشگاه آزاد اسلامی، قزوین، ایران.

چکیده

کارکرد مکان در پیوند با لحظه‌هایی مشخص تعریف می‌شود. لحظه‌های که صرفاً در کنار یکدیگر اهمیت می‌یابند و رویداد دیدار با مکان را شکل می‌دهند. اولین لحظه برخورد با یک مکان را لحظه ورود، دومین لحظه برخورد با مکان را مأوا گزیدن و ماندگار شدن و به عبارتی "پذیرش" مکان می‌دانند؛ پذیرش در جایی پدید می‌آید که یک مکان دیدار، تبدیل به پایه‌ای برای تشکیل و پیدایی اجتماع شود. مقاله حاضر کوششی در جهت تدوین چارچوبی برای ارزیابی مفهوم مکان در محلات تاریخی شهر است. بدین منظور، این مقاله معیارهای مفهوم مکان مبتنی بر اندیشمندان این حوزه را به عنوان چارچوب نظری خود برای سنجش مفهوم مکان بر می‌گزیند و براساس آن، به ارزیابی مفهوم مکان در گذر امامزاده یحیی محله عودلاجان می‌پردازد. پرسش اصلی تحقیق این است که "آیا می‌توان با استفاده از قابلیت‌های موجود در محله، به طراحی کالبدی در گذر امامزاده یحیی در محله عودلاجان در جهت ایجاد مکانی ارزشمند پرداخت یا خیر؟". روش پژوهش به صورت توصیفی و تحلیلی بوده که گردآوری داده‌ها از طریق مطالعات کتابخانه‌ای و مرور متون و منابع، صورت گرفته است. علاوه بر آن مشاهده میدانی به منظور توصیف شرایط موجود و شناخت کمبودها و پتانسیل‌ها انجام شده است. یافته اصلی تحقیق، چارچوبی است^{*} که می‌تواند موضوع مفهوم مکان را به عنوان پدیده‌ای اساسی در طرح‌های شهری ارزیابی نماید. این ارزیابی کمک می‌کند که بتوان فرآیند توسعه بافت را کنترل و میزان دستیابی به مفهوم مکان را در فرایند طراحی گذر تشخیص داد. یافته‌های این تحقیق نشان می‌دهد که توجه به بستر می‌تواند متضمن حفظ و ارتقای مفهوم مکان در این گذر باشد.

کلید واژه‌ها:

مفهوم مکان، زمینه‌گرایی، هویت مکان، گذر امامزاده یحیی، محله عودلاجان.

^۱- این مقاله مستخرج از پایان نامه کارشناسی ارشد خانم فائزه احمد خمسه با عنوان « طراحی در راستای حفظ و ارتقای مفهوم مکان در گذر امامزاده یحیی محله عودلاجان با تاکید بر زمینه‌گرایی » می‌باشد.